

Patrik Austin

Uskomushoidot ja lukitutkimuksen etiikka

Viime aikoina mediassa on esitelty melko erikoisia terapioida, lääkkeitä ja pedagogisia menetelmiä, jotka kannattajiensa mukaan lieventävät oppimisvaikeuksia elleivät jopa tyystin paranna niistä. Rohkeimpien väitteiden mukaan mitään oppimisvaikeuksia ei ole edes olemassa, vaan ongelmat johtuvat huonosta opetuksesta. Tämä on ristiriidassa oppimisvaikeuksista saatujen tutkimustulosten kanssa. Osa alan tutkijoista vastustaa epätieteellisten uskomusten levittämistä, osa hyväksyy ne vaihtoehdoksi viralliselle lääketieteelle tai pedagogialle. Ottamatta kohtuuttoman jyrkkää kantaa uskomushoitoja vastaan aion tässä artikkelissa osoittaa, miksi relativismi ei ole sopivin suhtautumistapa.

TIEDON JA KÄSITTEISTÖN SEKAMELSKA

Lukivaikeudesta ja muista oppimisvaikeuksista on tätä nykyä tarjolla kovin monenlaista tietoa, mikä johtuu osaltaan alan nopeasta kehityksestä. Yliopistollisen tutkimuksen ohella käsitteistöä luo ja tekee tunnetuksi kouluttajien joukko, josta osa on liikkeellä auttamisen halusta, osa pyörittää sivussa liiketoimintaa kaupitellen itse kehittämiään kalliita analyyseja ja kursseja ja esittää tutkimustuloksia tuotteilleen edullisessa valossa.

Joitain lukivaikeuteen tarjotuista hoidoista voi pitää jonkinlaisena prototieteenä, jota ei ole vielä riittävästi testattu mutta jolla kerrotaan

saadun positiivisia tuloksia oppimisvaikeuksien kuntoutuksessa. Jos tieteellistä vahvistusta näille oletamuksille ei puolueettomien tutkimusten myötä saada, ne jäävät historiaan. Joskus tällaiset tiedeyhteisön hylkäämät menetelmät alkavat kuitenkin elää omaa elämäänsä uskomusterapian maailmassa. Mikäli tällaisia menetelmiä totuudenvastaisesti markkinoidaan tieteellisinä, voidaan puhua pseudo- eli näennäistieteestä.

Monille ammattilaisille, kuten opettajille, psykologeille ja sosiaalityöntekijöille, työnkuvaan sopivan menetelmän valintaa hankaloittaa se, että luotettavaa tietoa on vaikea erottaa uskomuksista. Tavallisen ihmisen maailmankuva on muuttunut tieteen uusien saavutusten myötä, ja tämä on heijastunut myös paranormaaleihin uskomuksiin: astrologia ja varvut ovat menettäneet mielenkiintoaan. Nykyisin rajatiedon kirjallisuudessa myydään yhä enemmän neurolingvistiseen ohjelmointiin (NLP) ja aivopuoliskojen dominanssiteorioihin perustuvia oppaita.

Opettajille suunnatut oppimisvaikeuskoulutukset sisältävät usein yhdessä sotkussa Samuel T. Ortonin urauurtavien dysleksiattutkimusten tuloksia 1930-luvulta, NLP:tä, oppimistyyliä, dominanssiuskomuksia, aivojump-paa, kinesteettistä oppimista sekä monenlaisia tutkimustuloksia, joiden alkuperää on välillä jäljitetty vuosikymmenien taakse. Jotkut maallikkokouluttajat ovat päätyneet keksimään omia teorioitaan yrittäessään selvittää vyyhtiä ja näin sotkeneet sitä entisestään. Voi vain kuvitella,

minkäläinen kuva tällaisista koulutuksista välit-
tyy ihmisille, jotka hakevat tietoa ammatiaan
varten.

Asiaa ei edes selkiytä se, että usein sa-
moissa tilaisuuksissa esiintyy myös ammatti-
tutkijoita, jotka tuovat mukaan tieteellistä kä-
sitteistöä, sillä näennäistiede verhoutuu hyvin
samankaltaisen termistön taakse. Kun tutkijoi-
den käyttämään sanastoon kuuluvat sensorinen
ja motorinen, yleisölle voi jäädä väärä käsitys,
että sensomotorinen kuntoutus kuuluisi nyky-
tieteen piiriin.

ANTAA KAIKKIEN KUKKIEN KUKKIA?

Monet näkevät pseudotieteen rahastuksena,
tieteen vääristelynä ja ihmisten harhaanjohta-
misena. Toisten mielestä esimerkiksi uskomus-
hoidot voivat olla hyvä vaihtoehto varsinkin
sellaisissa tapauksissa, joissa virallinen lääketie-
de ei pysty auttamaan. Mikäli uskomushoitoja
lähdetäisiin kieltämään, törmätäisiin moniin
niin eettisiin kuin tieteen tekemisen ongelmiin.
Tiedekin on erehtyväinen. Se ei pysty tarjoa-
maan kaikkia ratkaisuja, ja joskus sen keinot
ovat uskomushoitoja huonompia: esimerkiksi
menneiden vuosikymmenten talidomidi-lasten
tapaus ja DDT:n käyttö hyönteismyrkkynä ovat
itsessään lisänneet ihmisten tarvetta turvautua
vaihtoehtomenetelmiin. Uskomushoidot voivat
parhaimmillaan auttaa ihmisiä valjastamaan
psykkensä parantavat voimat ja siten johtaa toi-
vottuihin tuloksiin. Niiden mahdollinen teho
voi perustua lumevaikutukseen tai tuntematto-
maan tekijään. Niin kauan kuin hoidoista ei ole
varsinaista haittaakaan, aikuiset ihmiset saavat
itse valita, minkälaisen hoidon haluavat.

Vallitseva tilanne näyttää kuitenkin olevan
kaukana siitä, että ihmiset saisivat valita tieteel-
listen ja vaihtoehtoisten menetelmien väliltä.
Siinä missä vaihtoehtolääkkeen pakkauksessa
lukee, ettei tuotteen tehoa ole osoitettu lää-
kkeeltä vaadittavalla tavalla, oppimisvaikeuksien
piirissä vaihtoehtoterapiat ja -menetelmät esi-
tellään osana tieteellistä näkemystä. Se on har-

haanjohtamista, joka ei pidemmän päälle johda
minkään osapuolen etuun. Näin villissä tilan-
teessa ei ole mahdotonta ajatella, että oppimis-
vaikeuksiset ja heidän vanhempansa tulisivat
huijatuiksi, koko tutkimus kyseenalaistetuksi ja
pahimpiin ylilyönteihin syyllistyneet tahot pää-
tyisivät lopulta vastaamaan liiketoiminnastaan
oikeudessa.

Kuka tahansa voi tuntea itsensä huijatuksi,
jos satoja, jopa tuhansia euroja maksaneet
hoidot ja kurssit paljastuvatkin pelkäksi hum-
puukiksi. On vielä asia erikseen, että useimmat
uskomushoidot liittyvät erilaisiin enemmistölle
vieraisiin elämänkatsomuksiin. Kaikki van-
hemmat tuskin hyväksyvät sitä, että heidän lap-
sillaan teetetään koulussa "aivojumperaa", joka
perustuu itämaisen mytologian käsitykseen chi:
stä – elämän energiasta.

EETTISEN VASTUUN OTTAMINEN

Kuten alussa esitin, relativistinen "anything
goes" -asenne ei ole sopiva suhtautumistapa mo-
nitahoiseen kysymykseen, johon liittyy oikeus
saada asianmukaista tietoa erilaisten menetel-
mien sopivuudesta ja luotettavuudesta. Varsin-
kin seminaariohjelmista tulisi käydä ilmi, edus-
taako puhuja pikemminkin vaihtoehtoista kuin
tiedeyhteisön laajalti hyväksymää näkökulmaa
oppimisvaikeuksiin. Vastuu yleisölle tiedotta-
misesta kuuluu tilaisuuden järjestäjille, joilla ei
kuitenkaan aina ole tarvittavaa tietoa. Tällöin
tarvitaan yleistä keskustelua ja oppimisvaike-
ustutkijoiden asiantuntevaa apua, jotta puheen-
vuorot saadaan oikeiden otsikoidensa alle.

Uskomushoitoja voisi osuvasti verrata eri-
laisiin elämänkatsomuksiin perustuviin ruoka-
valioihin, jotka nekin ovat osaltaan puhuttaneet
viime vuosikymmeninä. Ehkä jonkun ravin-
toloitsijan mielestä kasvistofupataan voi hyvin
sujauttaa sekaan hieman lihaa, nehän maistuvat
nykyisin melkein samalta. Tällaistakin on pal-
jastunut, ja se on aiheuttanut melkoista närää
kasvissyöjien keskuudessa. Muslimien kannalta
tilanne on mutkattomampi, sillä vaikka Koraa-

nin mukaan sianliha on likaista ja kiellettyä, sen syömisen saa anteeksi, mikäli on tullut huijatuksi. Näin ollen voisi ajatella, ettei kukaan suutu, jos myymme sianlihaa naudanlihana – nehän ovat muutenkin melkein samanhintaisia. Mutta mitä jos emme kuitenkaan kokeilisi?

Patrik Austin, HuK, toimii englannin ja ruotsin kielen opettajana HEROn (Helsingin seudun erilaiset oppijat ry:n) toimintakeskuksessa.